

Mysteriet med Lappmyrgubbens fiol: "Morfar grämde sig till sin död"

21 mars 2021 06:00

Lappmyrgubbens fiol har en mytomspunnen historia. 1921 försvann den efter en blöt spelmanskväll i Ljusdal. Här är berättelsen om hur den försvann och senare kom tillbaks till Hälsingland genom Järvsöbon Kjell Hööks skarpa blick.

Lappmyrgubben, eller Per Persson som han egentligen hette, föddes 1839 i gården Lappmyren strax utanför Hybo. Per Persson var en flitig spelman som lärt sig spela fiol av den kände spelmannen From-Olle från Järvsö.

Den som ger oss historien om det mystiska dramat är Olle Olsson som bor ungefär 200 meter från det huset som Lappmyrgubben bodde i. Olle kan historien eftersom hans morfar, Per Olsson, föddes 1882 och bodde granne med honom.

– Morfar fick lära sig att spela fiol av Lappmyrgubben när han var i tio årsåldern och han spelade ofta på hans fiol, säger Olle Olsson.

Lappmyrgubben, Per Persson.

Lappmyrgubben hade två barn, men ingen av dem var intresserad av att lära sig spela så han bestämde att Per Olsson skulle få ärva fiolen efter honom. Efter hans död 1913 kände Per Olsson att han inte kunde ta emot fiolen, utan tyckte att den skulle få vara kvar i släkten.

Olle Persson, som var son till Lappmyrgubben och arbetade som smed, tog en gång, 1921, med sig fiolen till en spelmansträff i Ljusdal. Där lånade han ut den. Det var inte ovanligt att det förekom en hel del alkohol på spelmansträffar på den tiden, och i det sammanhanget försvann fiolen och återfanns aldrig på platsen.

– Morfar grämde sig till sin död 1862 att han inte tagit emot gåvan när han erbjöds den, säger Olle Olsson.

Men helt plötsligt på en auktion i Stockholm någon gång på 60-talet dök fiolen upp igen.

– Det var en man som heter Theodor Olsson som fick syn på den, men den blev alldeles för dyr för honom, säger Olle Olsson.

I det här huset i Lappmyren bodde Per Persson.

Bild: Stefan Westerlund

Vem som köpte fiolen och vart den tog vägen sedan är oklart, och där kunde historien om Lappmyrgubbens fiol ha slutat.

Men den visade sig att rariteten åter skulle hamna i ramplyuset med koppling till sina forna hemtrakter.

När auktionisten Kjell Höök från Järvsö för två år sedan skulle gå igenom ett dödsbo i Nordsjö mellan Järvsö och Hybo så hittade han Lappmyrgubbens fiol.

– Vi fick tips om att fiolen skulle gå på en auktion, då sa vi att den måste vi få en chans att köpa. Så vi gjorde upp med dödsboet och fick köpa fiolen till marknadspris, säger Eivor Kjellberg från Hälsinglands spelmansförbund. Men det finns en fråga som måste redas ut vad gäller fiolen: Är det rätt fiol? Kanske får vi aldrig riktigt säkert veta då det har gått 100 år sedan den försvann. Olle Olsson berättar att hans mamma pratade om ett bomärke eller något liknande som skulle finnas någonstans på fiolen. Hur det märket ska se ut är det ingen som vet.

För att se om det går att komma närmare sanningen så beger vi oss hem till Ylva Dahlberg utanför Kilafors. Under förra lördagens digitala Kallstämma i Järvsö så fick hon alltså möjlighet att ha fiolen i sin ägo under ett år. Vi ber att få ta en närmare titt. Och faktiskt, genom de smala hålen i locket kan man skymta Per Perssons initialer, PP...

Bild Stefan Westerlund